

Abraham Angermannus

En ärkebiskop och hans samtid – ett nedslag i den svenska historien

Inledning

Min släkthistoria med över 1800 anor är för lång för att beskriva. Jag väljer i stället att beskriva några för mig intressanta släktingar och dess samtid för att visa på hur min släkt verkade och om de på något sätt påverkat landets utveckling. Släktutredningen i sin helhet finns på adressen:

www.lasseistuvsta.se

Jag börjar med min farmors morfars farfars morfars farfars farbror, Abraham Angermannus Andersson. En dynamisk person som var i händelsernas centrum och som slogs för det han trodde på. Även om det ibland vart för mycket. Hans levnadsöden spänner sig över fem kungaperioder. Namnet Angermannus tog han till sig under studietiden då han även slutade med att använda Andersson. Det är ett latiniserande av ordet Ångermanland och användes av flera som kom från det landskapet, främst som studerande.

Bakgrund

Abraham Angermannus var den fjärde av Sveriges Lutheranska ärkebiskopar. Han var född på fastigheten By 2:1, Sidensjö församling i Ångermanland omkring 1540 som son till bonden Anders Alfsson. Han hade fyra bröder varav tre vart präster och den fjärde och äldsta tog över fädernegården. Det tre som prästvigdes förutom han själv vart alla tjänstgörande inom Hertig Karls Södermanland.

I slutet av 1550-talet hade Anders Alfsson och hans familj sex kor och betalade mest tionde i byn vilket visar på att det också hade störst skörd. Så även om Abraham föddes i en bondefamilj var det inte några fattiga förhållanden han kom från. Runt 1550 betalade gården mer skatt än 30 år tidigare, vilket indikerar att gården ökade sitt välstånd. Anders Alfsson var en av de bönder som lyckades komma sig upp och skapa ett välstånd. Alla av Anders Alfssons barn har fått kristna namn vilket var rätt ovanligt denna tid.

Abraham var ca 10 år när han kom till Stockholm och det var Ericus Petri från Söderala i Hälsingland som var Abrahams förste mecenat och beskyddare och som introducerade honom med

reformationsarbetets största ledare Olaus Petri vilken haft Martin Luther som lärare och hans bror Laurentius, båda från Örebro. Det var Laurentius dotter Magdalena som Abraham sedan gifte sig med. Bröderna var även de som stod bakom översättningsarbetet med Gustaf Vasas bibel som utgavs 1541, den första bibeln på Svenska. Troligen har han rest den långa vägen med något skepp från Ångermanland eller Västerbotten till Stockholm som handlat upp lax och andra produkter från norrlandsläna. Det var även flera bönder som hade egna båtar i Västerbotten. Flera av dom ingår i min släktforskning.

Studerade omkring 1657 i Läroverket, Vasaskolan i Gävle. Det var Gustav Vasa som 1557 tagit beslut om att grunda ett läroverk i Gävle och att staden skulle bli stiftsstad för Norrland. Tanken från kungen var även att skolan skulle få en stark inriktning på undervisning i den Lutherska läran. Vilket även skedde. Abraham kom antagligen dit i samband med att skolan startade sin verksamhet. Den leddes av den kraftfulle och nytillsatte förste stiftschefen, Nicolaus Olavi Helsingius, som kungen uttryckligen hade uppmanat att sprida den lutherska läran.

Abraham reste vidare till Tyskland där han studerade från 1562 vid universitetet i Rostock. Han var ca 22 år gammal när han kom till Rostock. Det var en stor stad som redan då hade ca 1100 invånare, motsvarande för Stockholm var ca 400. Hemma i By, Sidensjö fanns det endast 5 gårdar vid den aktuella tidpunkten. Kontrasterna måste varit enorma. Stadens rytm och puls måste varit något helt främmande för denne yngling.

År 1565 bröt pesten ut i Rostock. Mer än 40 studenter och 10 professorer miste sina liv. Både svenska och tyska studenter började att lämna staden. Så gjorde även Abraham. De flydde sjukdomen och hamnade i Greifswald där han den 13 december 1565 skrev in sig på universitetet i staden och 1567 avlade han en Magisterexamen.

Var i både Rostock och Greifswald samtidigt med den senare Biskopen Petrus Jonas Helsingius som även han tog Magisterexamen i Greifswald.

Abraham kom tillbaka till Sverige och Stockholm sommaren 1568. Det var en orolig tid när Erik XIV ännu var kung men hans bröder hade påbörjat sitt arbete med att avsätta honom. Erik avsattes och fängslades på Gripsholms slott samma år och kronan övertogs av brodern Johan III.

Mäster Abraham som han nu kallades fick följande tjänster omkring 1576:

- Skolmästare från 1568-12-28 till 1576-09-08 i Stockholm (A)
- Predikant i Storkyrkan, Stockholm
- Kyrkoherde 1568-1572 i Huddinge
- Kyrkoherde 1572-1576 i Brännkyrka

Abraham gifte sig med en dotter till ärkebiskop Laurentius Petri som var bror till Sveriges reformator Olaus Petri.

Den lutherska lärans försvarare

Han motsatte sig Johan III:s kyrkliga reformsträvanden med återgång mot den katolska läran. Något som först kom i uttryck vid riksdagen 1574 där det på hans förslag fastställdes ett antal nya förhållningsregler rörande gudstjänsten, "nya ordination". Striden blossades upp mer fullskaligt 1576 när kungen låtit trycka upp sprida en ny gudstjänstordning, de så kallade liturgin. Boken fick namnet "Röda boken" på grund av färgen på de tryckta banden. Den återupptog en stor del av den romerska mässans innehåll. Dessa förändringar samt av att all fler katolska representanter syntes i landet var största orsak till den Liturgiska striden som blossade upp och varade mellan 1574-1593. Bland de mest omtalade jesuiterna är Sekreteraren Petrus Michaelis Fecht och Kloster-Lasse (Laurentius Nicolai Norvegus) som inträdde i Jesuitorden 1564. År 1576 sändes

han av Rom och ordensgeneralen till Sverige för att verka för katolicismen där han började sin propaganda i protestantisk förklädnad. Kung Johan III upprättade en lokal för honom en läroanstalt gamla Klosterkyrkan på *Gråmunkeholmen*, i dag känt som Riddarholmen där han predikade och ledde undervisning för 300 personer. Något Abraham protesterade kraftigt mot genom brev och tal i framför allt Storkyrkan. Även Olaus Petri Medelpadius som efterträdde Abraham som Skolmästare var stark motståndare till kungens förslag. Det samma gällde kungens bror, hertig Karl som var helt emot Johans kyrkopolitik.

Hans mycket aktiva motstånd led till att han avsattes som Skolrektor i Stockholm och predikant i Storkyrkan. Han förflyttades till tjänster på landet där han inte skulle kunna höras lika väl.

Kyrkoherde 1576 i Öregrund (C)

Fånge hos Per Brahe på Rydboholm i Haninge (B)

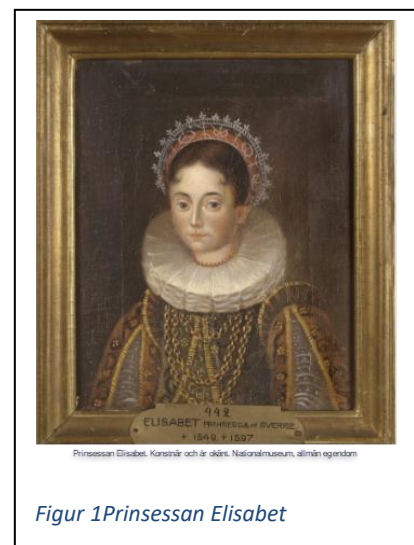
Kyrkoherde 1577 i Saltvik, Åland, Finland

Här i Saltviks kyrka på Åland tjänstgjorde Abraham som kyrkoherde 1557. Det var en förvisning som Johan III gjorde för att tysta Abrahams alltmer högljudda kritik.

Eftersom han hela tiden fortsatte med sitt protestarbete fängslades han igen. Denna gång 1580 då han satt fängslad på Åbo slott. Han vart frisläppt under året men när det återigen kom besked om han skulle fängslas var han varnad för den fara som hotade honom. Han flydde med hjälp av en båt över Östersjön till hertig Carl i Sverige. Men icke ens hertigens makt förmådde skydda den förföljde. Han instämdes till Stockholm, men undandrog sig svaromål genom en hastig flykt med Petrus Jonae till Tyskland, där han sökte och fann skydd hos Carls syster, prinsessan Elisabet, som var gift med hertig Kristoffer av Mecklenburg. Det fanns en koppling mellan Abraham och Elisabet genom att den förstämdes broder Enoch Andrea varit prinsessan Elisabets hovpredikant 1580-1581.

Liksom sin storasyster Katarina engagerade sig Elisabet starkt för den lutherska läran. Det var på hennes initiativ, och i anslutning till hennes bröllop, som en av de grundläggande skrifterna för den lutherska Kyrkan översattes till svenska "den Augsburgska bekännelsen". År 1581 trycktes en svensk översättning av *Confessio Augustana* skriven av Stephan Möllemann i Rostock. Översättningen genomfördes av den från Norrköping härstammande Petrus Johannis Gothus, som sedan 1570-talet var verksam i Rostock som översättare och förläggare av teologisk litteratur. Det var dock inte Petrus Johannis Gothus själv som hade tagit initiativet till översättningen utan Elisabet. I företalet, daterat den 3 februari 1581, med dedikation till den svenska prinsessan, hänvisade Gothus till både Elisabets intresse för spridningen av den lutherska läran och hennes finansiella bidrag till trycket.

Figur 1 Prinsessan Elisabet

I Tyskland blev Angermannus kvar i tretton år och utgav därifrån flera teologiska och polemiska skrifter, såsom: Förespråk om vår svenska kyrkas stadge och religion 1587; Forum Adiaphorum 1587; Apologia pro fuga sua em regno Sueciæ 1588; Historia liturgica 1588, med flera. Detta ledde till ett ökat anseende bland prästerskapet i Sverige och han uppfattades som en martyr för den rena evangeliska läran. Detta föranledde i väsentlig mån att han senare valdes till ärkebiskop.

Under tiden Abraham befann sig hos Prinsessan Elisabet fortsatte striden i Sverige. Trots genomdrivna beslut var det inte någon betydande entusiasm för ett införande av liturgin. Att fler och fler jesuiter anlände till Sverige och fick verka helt öppet. Påven sände vid två tillfällen diplomaten Antonio Possevino till Stockholm för att understödja motreformationen. Han lämnade landet efter att studenter satt eld på klosterkyrkan där han och Kloster-Lasse höll sina föreläsningar. Nu blev det även för de som tidigare visat sig undfallande och de fick upp ögon för vad som var på gång. Även Abrahams svärfar, ärkebiskop [Laurentius Petri](#) (död 12 februari 1579) vände sig under sitt sista levnadsår mot den vidtagna förändringen.

Efter att förhoppningen att uppnå en överenskommelse med påven gott om intet blev Johan III ännu mer hårdför i sina metoder att driva igenom sin vilja. De präster som trotsade vart av med sina löner och vissa vart fängslade. Ny Ärkebiskop efter Petri Gothus vart med hjälp från Johan III Andreas Laurentii Björnarm. Men hans hjälp lyckades kungen få ett beslut på riksdagen 1582 att Liturgin skulle införas i hela riket. 1583 ställde sig alla biskopar i riket (förutom biskopen i Strängnäs) om reformens fullständiga genomförande.

På Uppsala möte 1593 valdes Abraham till Ärkebiskop. Ett val som ogillades av Sigismund, men som han likväl såg sig tvungen att jämte andra ge sitt bekräftande till. Året efteråt lät hertig Karl Biskopen i Strängnäs stift Petrus Jonæ Helsingus som studerat med Abraham Rostock förklara att Liturgin var både onödig och skadlig. Detta stöddes av alla präster i hertigdömet. Med hjälp av Abraham visades hertigen förkastelsesdomar konungens äsklingsverk från tyska teologiska fakulteter.

Konungen rasade över detta och förklarade hela hertigdömet prästerskap som fredlösa. Han lät även arrestera tre lärare och en rektor vid kollegiet i Stockholm för att de vägrade att erkänna Liturgin. Under den sjukdom som föregick kungens död 1592 vart han mildare i sinne och avstod från vidare motåtgärder. I och med de beslut som togs på Uppsala möte året efter så upphörde den infekterade striden.

Uppsala möte 1593

Vid Uppsala möte 1593 ditt det förutom kyrkliga företrädare även adel och bönder kallats beslutades om följande:

- Den blivande kungen (den katolske Sigismund) skulle bekräfta mötets beslut oförändrat vid sin kröning.
- Främmande trosbekännare skulle inte kunna erhålla ämbeten i riket.
- Återöppnande av Uppsala universitet.
- Kungens kyrkliga roll skulle vara som beskyddare, *custos ecclesiae*.
- Den enda kyrkliga lära som skulle tillåtas var lutherdom. Katolicism, kalvinism och zwinglism förbjöds.

Ordförande på Uppsala möter professorn Ncolaus Oai Botnliensis

Den 15 mars företog mötet val av ärkebiskop, de flesta rösterna tillföll Abrahamus Andreae Angermannus. Mötesbeslutet godkändes av hertigen. Den 20 mars undertecknade hertig Karl, rådet, biskoparna och meniga prästerskapet protokollet med namn och sigill. Efter mötet undertecknades dess beslut ytterligare i landsorterna av medlemmar av alla stånd och beseglades på de olika menigheternas vägnar. Originaldokumentet av protokollet är skrivet på pergament, och förvaras i Riksarkivet i ett silverskrin, som gjordes till jubelfesten 1693.

Uppsala möte betecknar den lutherska reformationens slutliga stadfästande och konsolidering. Det är av fundamental betydelse för Svenska kyrkans historia och bygge, och är i såväl kyrkligt som nationellt hänseende en av de viktigaste tilldragelserna i svensk historia.

Tiden efter Uppsala möte

När Johan III avlidit 1592 och Abrahamus valts till ärkebiskop 1593 och invigdes han 1594 vid kröningsriksdagen av Sigismund. Det var Abrahamus som genomförde kröningen av Sigismund och som personligen drev igenom kravet att Sigismund skulle svära trohet mot lutherdomen och att Sverige skulle befrias från utländskt inflytande. Den var tron att Sigismund skulle kvarstå vid sina löften som gjorde att Abrahamus med prästeståndet var på Sigismunds sida när Karl IX förklarade krig.

Sigismund

Sigismund var son till Johan III och Katarina Jagellonica, sonson till **Gustav Vasa** i hans äktenskap med drottning **Margareta**, brorson till **Erik XIV** och **Karl IX**, kusin till **Gustav II Adolf**. Han gifte sig i maj 1592 med **Anna av Österrike** (1573–1598) och 1605 med dennas syster **Konstantia av Steiermark** (1588–1631).

Figur 2 Sigismund I

Riksdagen 1595 i Söderköping beslöt att den tredje Vasasonen, hertig Karl, skulle vikariera som statschef när kung Sigismund, vistades i Polen. Han var ju kung även i det landet. Riksdagen beslöt att alla katolska präster skulle lämna landet inom sex veckor. Beslutet togs som en ed eller förening mellan de som var närvarande. De som vägrade gå med på detta skulle betraktas som rikets fiender. Beslutet trycktes och sändes ut till hela riket och överallt fick folk skriva att det stödde innehållet. Dokumentet anses vara landets första riksdagstryck. Klas Flemming som styrde över Finland godkände inte dokument utan tog bara order från Sigismund.

Hertig Karl, sedermera Karl IX, avbildad av okänd samtida konstnär.

Figur 3 Hertig Karl, senare Karl IX

Angermannus och hertig Karl for därefter till Vadstena, där nunnorna kördes ut ur klostret. I början av 1595 hade den katolska nattvarden, trots tidigare beslut om bötesstraff för trilskande präster, avskaffats bara i Uppsala och Strängnäs stift. Många präster betalade hellre böterna, andra präster hade först avskaffat den katolska nattvarden och sedan återinfört den i smyg. Präster, som vägrade förrätta katolsk nattvard, släpptes dessutom inte in i kyrkorna av sina församlingsbor

Visitationsresorna "Räfssten 1596"

För att få ändring på den rådande inställningen på många håll i landet företog Angermannus år 1596 en omfattande visitationsresa ("Mäster Abrahams räfst") på uppdrag av hertig Karl.

Sommarhalvåret 1596 var ärkebiskopen Abraham Angermannus på en visitationsresa i Kullerstad vid sidan av andra församlingar. Den genomfördes året efter att han hade valts till sin tjänst som rikets högsta andlige ledare. I protokollen kan man läsa att: "... Därnäst rannsakades två fall av lönskaläge, Paul Finne var anklagad för denna förseelse, vigdes strax.". Paul Finne tvingades in i ett giftermål av en fantastisk ärkebiskop. Denna visitation blev genom ärkebiskopens ovisa nit den sorgligaste karikatyr på allt vad en visitation bör vara. Hertig Karl ansåg att han for fram som skarprättare och ej som biskop. Berättelsen om visitationen ger en fullständig bild av en generalprofoss som, inte minst i Östergötland, med spöslitningar, fängelse med vatten och bröd och andra hårda straff drog fram genom landet. Denna besinningslösa stränghet i förening med den hänsynslöshet, varmed en del gamla kyrkbruk borttogs, väckte hos folket ett allmänt missnöje, och hertigen fann sig föranlåten att avbryta visitationen.

Detta missnöje fick bland annat ett uttryck i flera satiriska poem, varav ett löd:

"BENE VALETE ARCHIEPISCOP!

Jag kungör eder, vänner försann,
hur vår ärkebiskop ställer sig i Sveriges land:

hudflänga och skölja med ämbar och spann
både ung och gammal, kvinna och man.
Han gifter folk tillhopa, som stutar pläga tämjas,
rätt aldrig något äkta folk så kan sämjas.
Han bekymmer sig och om våra kyrkoseder,
bortbyter några mark vax och ett kvintin salt och tager av prästen oxen, sölvstop och göddan galt.
Sakramentet vill han icke upphöja,
det må för mycket på hans armar töja.
Jag tänker, att Calvin och Zwingel borde akta taga vår kyrkoherde bort."

Hans tro och nit vart hans öde

Hans okuvliga tro och hårdhet mot alla, som vägrade avsvära sig sin katolska tro, skrämde vettet t o m ur den hårdföre hertig Karl, som kallade visitationen "en tragedi". Men Angermannus vägrade lyda hertigen, eftersom han svurit tro mot den katolske kungen, Sigismund. Den fanatiska ärkebiskopen vägrade tro det som alla andra kunde räkna ut med lillfingret, att kungen ville återföra Sverige till den katolska kyrkan. Ärkebiskopen som även trodde att apokalypsens tid var nära och det enda som hjälpte vara att folket gjorde bot och bättring. Han var ett exempel på hur en fanatiker och sekterister spelar fienden i händerna.

Sigismund lämnade Sverige 1594 efter att tydligt ha visat att han inte skulle respektera beslut att den i Sverige beslutade religionen. Abraham kallade utan att rådfråga hertigen till ett kyrkomöte i Uppsala 1595 där det fattades åtskilliga beslut. Bland annat om Uppsala universitets återupprättelse. Även detta ledde till att spänningarna ökade mellan hertigen och Abraham. Och därmed var kollisionen oundviklig.

Abraham "döms från äran och ämbetet" vid Herredagen i Jönköping 1599. Han arresterades 1598 på order av hertig Karl och satts i fångenskap på Gripsholms slott 1607.

Under fångenskapen fick Abraham besök av sin dotter Anna och hennes man Biskop Krokius. Hon ondgjorde sig över det skick som fadern befann sig i. Han dog i en lussjukdom 1608.

När Angermannus slutligen dog i fångenskapen önskade hans familj liksom prästerskapet i Uppsala begrava honom i Uppsala domkyrka, värdigt en man av hans ideologiska och yrkesmässiga kaliber. Trots allt var han en av de främsta personerna bakom Uppsala mötes beslut – detta så avgörande möte i Sveriges historia. Men Karl IX sa nej. Angermannus skulle begravas i sockenkyrkan Kärnbo, nära fängelset på Gripsholms slott. Och så blev det. Men Kärnbo kyrka skulle under 1600-talet förfalla. Numera är den ett tomt skal, utan gravstenar eller annat som upplyser om var Angermannus kan ha begravts. Var hans kvarlevor återfinns är det ingen som vet i dag.

I denna oansenliga kyrka fick Abraham sin sista vila. Han hade redan på Gripsholm tystats av Hertigen och satt där utan möjligheter att göra sina åsikter hörda. Troligen är han den ende svenske ärkebiskop som dött i fångenskap.

Det sägs ibland att historien skrivs av vinnaren. Sällan har det varit mer aktuellt än i fallet med ärkebiskopen Abraham Angermannus

Människor är olika, visa är starkast på barriaderna men en katastrof i förvaltningen av det som vunnits, för andra är det tvärtom. En sentida släktings kommentar.

Kärnbo kyrkoruin. I eller vid kyrkan begravdes Abraham Angermannus 1608.

Hur såg adeln på en återgång till katolicismen

Redan frågan om adelns andel i de indragna kyrkogodsens gjorde det för dem omöjligt att önska katolicismens fullständiga återupprättande i Sverige. De markområden som konfiskeras från kyrkan hade till stor del tillfallit adeln. De olyckor och blodiga inbördes krig som i andra länder vid denna tid visade sig bli en följd av reaktionens stämplingar har öppnat adelns ögon för vådorna av katolicismens utbredande i landet. Redan under Johans regering och medan Erik Sparre och bröderna Bjelke och Baner ännu tillhörde rådet ser man att dessa börjar uppträda i antipapistisk riktning. Dom varnar för följderna av liturgin. I Kalmar stadgar intogs en försäkran till skydd mot katolicismen, och säkert är, att de nämnda herrarna vid Johans död allvarligt önskade, att riket med avseende på religionen skulle erhålla en nöjaktig säkerhet.

Detta framgår bland annat av ett yttrande av Hogenskild Bjelke (Riksråd med stor beläsenhet), innan ännu förlikningen med hertigen kommit till stånd. I ett brev till de andra herrarna från den 12 december 1692 uppräknar han nämligen en mängd åtgärder med avseende på rikets styrelse, som borde vidtagas och nämner bl. a. avskaffandet av den katolska kyrkan. Dessutom föreslår han universitetets återupprättande, Erik Skeppares utnämning till kyrkoherde i Stockholm samt

återkallandet av den för sitt motstånd mot liturgin landsflyktige Abraham Angermannus. Abraham Angermannus hade hertigen redan den 7 december 1592 uppmanat att återvända till Sverige.

Men även om deras och hertig Karls önsknings i denna punkt överensstämde med varandra, så var en närmare sammanslutning mellan honom och dem något, som inte var lätt att åstadkomma. Hertigen var nämligen inte den, som lätt avstod från den ovilja och de misstankar han en gång fattat till en person. Inte heller till en försoning på villkor som inneburit ett erkännande av att han och hans broder haft orätt var han benägen. Herrarna åter voro allt för stolta och allt för försiktiga att å sin sida vilja ingå på något, som kunde tydas såsom ett medgivande av att de verkligen varit brottsliga. Turerna i deras konflikt vart många och frågan om vem som skulle segra och bli landets kung avgjordes efterslaget i Stångebro 1598 och Linköpings blodbad år 1600.

Släktförhållande och maktkoncentration

Magdalena Larsdotter, Angermannus hustru var dotter till Laurentius Petri Nericius, (Lars Petersson) Sveriges förste evangelisk-lutherske ärkebiskop som var född 1499 i Örebro och dog 26 oktober 1573 i Uppsala, Han vart invigd av Kungen som ärkebiskop från augusti 1531. Kungen hade även med egen hand överlämnat biskopsstaven. Laurentius och hans hustru Birgitta Kristiansdotter blev förlovade av Gustav Vasa 1531. Laurentius var vigselförrättare på två av Kungens bröllop, både med Katarina av Sachsen – Lauenburg 1531 och Margareta Lejonhuvad 1536. De blev vigda av den katolske biskopen Petrus Magni.

Laurentius var bror till den svenske reformatorn Olaus Petri. Brödernas far var smed i Örebro. Laurentius som hade många strängar på sin lyra visade sig även var en bra diplomat. Han ledde en delegation som reste till Moskva och förhandlade med Ivan de förskräcklige där ha uppnådde ett avtal som innehöll 40 års fred mellan länderna.

Magdalenas moder var Birgitta Kristiansdotter Vasa en kusin till Gustav Vasa. Magdalena och hennes 2 systrar är fyrmänningar med Gustaf II Adolf. De tillsammans har varit gifta med en biskop och tre olika Ärkebiskopar och har en fjärde som sin far. Dessa var förutom redan nämnda Laurentius Petri:

- Martin Olai Gestricus
- Laurentius Petri Gothus
- Laurenti Björnarm

Abrahams och Magdalenas dotter Anna var gift med biskopen Krokus i Växjö. De hade även en son, Jakob. Hans öde är inte så känt. Vad jag funnit är att Jakob Angermannus studerade för Nils Krok i Uppsala och han företog senare en studieresa till Rostock, Där kom han i kontakt med katolska kretsar till faderns stora sorg och reste vidare till Rom där han avled under oklara omständigheter redan 1607

I denna miljö, bland människor som hade stort inflytande och stor kunskap levde och verkade Abraham. Med tanke på den handlingskraftige, uthållige och dynamiske person han utgjorde så var hans påverkan säkert stor. Kyrkans makt var oerhört koncentrerad under denna tid och Abraham förekom i dess centrum.

Den världsliga makten var till antalet utövare få under Gustaf Vasas tid, det bestod förutom

kungahuset till mesta del av riksdagen och resurser för att hantera uppbörden. Eftersom den statliga administrationen ökade så vart allt fler av mina släktingar inblandade särskild de som tillhörde Bureätten. Även inom den värdsliga makten hade han många tentakler.

Slutsatser.

Som resultat av min inledande frågeställning går det att dra slutsatsen att Abraham genom sitt agerande på olika sätt i hög grad påverkade åsikten bland prästerskapet i landet. Han påverkade i så hög grad att trots för risken att få kännbara repressalier ändå vågade bytta åsikt i frågan och bli drivande. Detta omöjliggjorde för Johan III att genomföra en återgång till katolska läran, helt eller delvis. Det är han och Hertig Carl som kan ges äran av att denna utveckling upphörde. Det fanns flera andra aktörer som mer eller mindre aktivt kämpade för samma sak. Men man satte man sig inte emot Johan III vilja ostraffad. Det senare gällde alla bröder och även pappan.

Citat.

I ett brev daterat den 2 mars 1564 skrev den blivande ärkebiskopen Abraham Angermannus till sin gamla rektor vid Vasaakademin i Gävle: **Laurentius Olai Gestricius 1530-1565 (Lars Olsson Gestring)**

”Var hälsad, vittberömde och vördade lärare! Filip från Makedonien lär ha sagt, att han inte glädde sig så mycket över sonens födelse som över att denna inträffat vid en tid, då det fanns förnämliga lärare som kunde bibringa sonen goda kunskaper och utmärkta personliga egenskaper. Dessa ord kan både jag och mina kära studiekamrater på de ädla vetenskapernas fält även finna tillämpliga på oss. Vi lyckönskar oss alltså till att ha fått börja våra liv just vid denna tid och i just de trakter, där Du genom Guds nåderika godhet blev en ledare för oss och särskilt för mig den, som funnit vägen till min lycka, sporrat mig”.

Källa: http://www.vasaakademi.se/Vasa_Akademi/Rektorer.htm

Abraham Andreae Angermannus ärkebiskop och magister hemställer om byggande av en sakristia i Storkyrkan samt om omhändertagande i Dannviken eller andra platser av de fattiga, som ligger för kyrkportarna, på gatorna och i portarna för att slippa skämmas inför utländska besökare.

Källa: Stockholms tankeböcker 1592, band 1 sid 148

Sidensjö hembygdsförening. Omedelbart efter föreningens bildande beslöts om en insamling för åstadkommande av ett minnesmärke över ärkebiskop Abraham Angermannus, vilken var född i By i Sidensjö på 1500 talet. Angermannus var en stark förkämpe för reformationen mot de krafter som försökte återinföra katolska seder och bruk. Midsommardagen 1930 avtäcktes minnesstenen som står vid kyrkan

Källa: Sidensjö Hembygdsförening

Källor.

- Huddinge kyrkor och präster av Robert Bennet
- De vilda Vasarna 2016 av Herman Lindqvist
- Elgenstiernas Svenska adelns ättetavlor
- Paul Olsson
- Strängnäs stifts herdaminne
- Åbo stifts herdaminne
- Stockholms tankeböcker 1592, band 1 sid 148
- Historiskt bibliotek utgivet av Carl Silfverstolpe 1877
- http://www.vasaakademi.se/Vasa_Akademi/Rektorer.html
- Wikipedia
- <http://sydaby.eget.net/mig/finn3.htm>
- Sidensjö Hembygdsförening
- <http://runeberg.org/sbh/andreabr.html>
- Kyrkan och den tidigmoderna staten av Erland Sellberg
- SBL <https://sok.riksarkivet.se/Sbl/Presentation.aspx?id=5501>
- Mot undergången - Ärkebiskop Angermannus i apokalypsens tid av Erik Petersson, Annika Sandén
- Varför just han? 2023 av Herman Lindqvist
- Räfstens vår Examensarbete UU 2014 Jacob Brömster
- Handbok i Svensk historia 1892 av Carl Alfred Cornelius
- Ärkebiskop Abrahams räfst : efter originalakterna 1901 av Otto Holmström

